

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

**ODGOVORI NA PITANJA BANAKA U VEZI SA PRIMJENOM
ODLUKE O PRIVREMENIM MJERAMA ZA UBLAŽAVANJE RIZIKA
RASTA KAMATNIH STOPA
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 79/22)**

Datum odgovora:	16.11.2022. godine
Područje:	Praćenje rizičnosti kreditne izloženosti
Tema:	Član 3. stav (1)
Broj pitanja:	1
Pitanje banke:	Da li se procjena uticaja kamatne stope u okviru procesa praćenja rizičnosti kreditne izloženosti odnosi na postojeći portfolio ili se navedena procjena treba vršiti i prilikom obrade novih zahtjeva za kreditiranje?
Odgovor FBA:	Zahtjev iz člana 3. stav (1) Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa (u daljnjem tekstu: Odluka) odnosi se na postojeći portfolio, ali se navedena procjena treba vršiti i prilikom obrade novih zahtjeva za kreditiranje.
Tema:	Član 3. stav (1)
Broj pitanja:	2
Pitanje banke:	Ukoliko banka očekuje da će doći do značajnog rasta kamatne stope za korisnika kredita sa kojim je ugovorila kredit sa promjenljivom nominalnom kamatnom stopom, banka je dužna procijeniti uticaj značajnog rasta kamatne stope u okviru procesa praćenja rizičnosti izloženosti, a prije početka primjene izmijenjene stope. Obzirom da su banke u obavezi da, prema Odluci o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, članu 15., stav (1), podstav b), te stavovima (2) i (3), prilikom procesa odobravanja kreditnih izloženosti sa promjenljivom kamatnom stopom, a u okviru kriterija za procjenu kreditne sposobnosti dužnika uobzire i procjenu značajnog porasta iznosa otplate duga, te da rezultate iste uzmu u obzir prilikom utvrđivanja kreditne sposobnosti dužnika, te ukoliko banke mogu da dokumentuju da se procjena značajnog porasta iznosa otplate duga zasniva na predviđenom značajnom rastu kamatne stope, da li je potrebno da banke ponovo vrše procjenu uticaja značajnog rasta kamatne stope odnosno postupaju prema članu 3., stavu (1) Odluke?

Odgovor FBA:	Imajući u vidu suštinu i razlog donošenja predmetne Odluke, banka je dužna vršiti procjenu uticaja značajnog rasta kamatne stope, prije očekivanog početka primjene izmijenjene kamatne stope, a u skladu sa članom 3. stav (1) ove Odluke.
Tema:	Član 3. stav (1)
Broj pitanja:	3
Pitanje banke:	Da li se očekuje od banaka da utvrde nove SICR kriterije za povećanje kamatne stope od minimalno 200 bps ili da na osnovu procjene uticaja značajnog rasta kamatne stope definiše odgovarajući SICR kriteriji odnosno indikatore koji bi ukazivali na značajno povećanje kreditnog rizika?
Odgovor FBA:	U okviru pitanja br. 4. dat je odgovor na navedeno pitanje, a banka će na osnovu utjecaja rasta kamatne stope definisati odgovarajući SICR indikator.
Područje:	Minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka za nivo kreditnog rizika 1 i 2
Tema:	Član 3. i 4.
Broj pitanja:	4
Pitanje banke:	U procesu pripreme za redovno usklađivanje referentne kamatne stope, banka treba da utvrdi za svakog klijenta: ○ Da li značajni rast kamatne stope predstavlja ispunjenje uslova u skladu sa članom 19. st. (4) i (5) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka (član 3, stav (2))? ○ Da li ovo znači da samo za klijente kojima je KS povećana > 200 bps, a koji budu zadovolji uslove iz navedenog člana, banke trebaju primijeniti rezervisanja u skladu sa članom 4, stav (1)? Dok za klijente kojima je povećana KS > 200 bps, a ne ispunjavaju uslove iz člana 3, stav (2), banka ne treba primjenjivati uvećane stope rezervisanja iz člana 4, stav (1)? ○ Kada će banka primijeniti smanjenje uvećanog rezervisanja, obzirom da Odluka predviđa važenje iste do 31.12.2023. godine? Ukoliko u navedenom period Euribor počne da pada i klijent koji je ispunjavao status neizmirenja obaveza pređe u status izmirenja obaveza na bazi informacija o primanjima sa kojima banka raspolaže, da li odmah na istom smanjujemo primijenjen procenat rezervisanja?
Odgovor FBA:	Značajan rast kamatne stope definisan predmetnom Odlukom, ne znači automatski ispunjenje uslova za SICR indikator. Za sve klijente kod kojih je došlo do značajnog rasta kamatne stope banka je dužna da izvrši dokumentovanu analizu njegove kreditne sposobnosti i uticaja rasta kamatne stope i obaveza po kreditu, kao i mogućnost klijenta da uredno servisira obaveze po kreditu. Rezultati navedene analize su osnov za utvrđivanja ispunjavanja uslova i ukoliko je ispunjen SICR kriterij, banka će navedenog klijenta klasifikovati u nivo kreditnog rizika 2 i za izračun očekivanih kreditnih gubitaka primijeniti stopu u skladu sa članom 24. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Za one klijente kod kojih nije utvrđeno ispunjenje SICR kriterija neće bit promjene u stopama izračuna očekivanih kreditnih gubitaka.

	Za sve postojeće kreditne izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 2, a kod kojih je u procesu praćenja rizičnosti kreditne izloženosti identifikovan značajan rast kamatne stope (≥ 200 bps), banka će primijeniti uvećanu stopu rezervisanja propisanu ovom Odlukom (12% izloženosti) ili stopu propisanu internom metodologijom, ukoliko je ista veća. Raspoređivanje izloženosti iz nivoa kreditnog rizika 3 u nivo kreditnog rizika 2 definisan je članom 22. stav (3) Odluke o upravljanu kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, a primjena većih stopa za nivo kreditnog rizika prestaje u slučaju kada pad promjenjive kamatne stope na izloženosti dovede postojeću ugovorenu kamatnu stopu na nivo ispod značajnog rasta kamatne stope.
Tema:	Član 4.
Broj pitanja:	5
Pitanje banke:	Koju kamatnu stopu banka treba da koristi kao referentnu u slučaju postojećih i novoodobrenih kredita klijentima koji su na referentni datum imali više kreditnih plasmana sa različitim kamatnim stopama?
Odgovor FBA:	U kontekstu ove Odluke posmatraju se pojedinačne kreditne izloženosti, odnosno banka tretira svaki plasman zasebno, po partijama, tako da ne može koristiti jednu kamatnu stopu kao referentnu za sve partije.
Tema:	Član 4. stav (1)
Broj pitanja:	6
Pitanje banke:	Član 4, stav (1) Odluke, definiše minimalni nivo očekivanih kreditnih gubitaka za postojeće izloženosti prethodno raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 od 12%. Stav (2) istog člana definiše minimalni procenat za novoodobrene izloženosti u nivou kreditnog rizika 1 od 2%. Koji procenat se primjenjuje na postojeće izloženosti u S1, ukoliko dođe do značajnog porasta kamatne stope? Koji procenat se primjenjuje na izloženosti (postojeće S1 i novoodobrene) koje pređu u S2? (Članom 5 definisano je da Banka „neće primijeniti značajni rast kamatne stope ukoliko će isto dovesti korisnika finansijske usluge u status neizmirenja obaveza“, što ne znači da klijent ne može doći u S2.)
Odgovor FBA:	Za postojeće izloženosti u nivou kreditnog rizika 1, banka u skladu sa odredbama člana 3. vrši procjenu uticaja rasta kamatne stope na rizičnost kreditne izloženosti, te ukoliko utvrdi da postoji ispunjenje uslova u skladu sa članom 19. st. (4) i (5), izloženost se raspoređuje u nivo kreditnog rizika 2 i primjenjuje se stopa očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Ukoliko nisu ispunjeni uslovi i izloženost ostaje u nivou kreditnog rizika 1 ne mijenja se stopa očekivanih kreditnih gubitaka. Za novoodobrene kreditne izloženosti sa promjenljivom ili fiksnom nominalnom kamatnom stopom kod kojih je identifikovan značajan rast kamatne stope i koje će se rasporediti u nivo kreditnog rizika

	1, banka će utvrditi minimalne stope očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa članom 4. stav (2) ove Odluke.
Tema:	Član 4. stav (1)
Broj pitanja:	7
Pitanje banke:	Koji je referentni datum za izloženosti koje se smatraju prethodno raspoređenim u nivo kreditnog rizika 2 i da li se odredba odnosi na sve izloženosti koje pređu u nivo kreditnog rizika 2 po bilo kojem kriteriju do isteka Odluke?
Odgovor FBA:	Danom stupanja na snagu ove Odluke počinje obaveza postupanja po istoj, a stopa očekivanih kreditnih gubitaka od 12% izloženosti primjenjuje se na sve izloženosti koje su raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 kod kojih je identifikovan značajan rast kamatne stope. Za izloženosti kod kojih nije došlo do značajnog povećanja kamatne stope primjenjuju se odredbe Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.
Tema:	Član 4. stav (1)
Broj pitanja:	8
Pitanje banke:	Postojeće kreditne izloženosti prethodno raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 u skladu sa odredbama člana 19. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, kod kojih je u procesu praćenja rizičnosti izloženosti identifikovan značajan rast kamatne stope, banka ne može utvrditi očekivane kreditne gubitke u iznosu manjem od 12% izloženosti. Ukoliko postojeće izloženosti klasifikovane u nivo kreditnog rizika 1, nakon značajnog rasta kamatne stope (ne nužno odmah) pređu u nivo kreditnog rizika 2, koji nivo očekivanih kreditnih gubitaka je potrebno primijeniti na te izloženosti?
Odgovor FBA:	Ukoliko se postojeće kreditne izloženosti klasifikovane u nivo kreditnog rizika 1 rasporede u nivo kreditnog rizika 2 radi značajnog rasta kamatne stope, banka primjenjuje stope očekivanih kreditnih gubitaka propisane članom 24. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.
Tema:	Član 4. stav (1)
Broj pitanja:	9
Pitanje banke:	Da li se postojeće kreditne izloženosti prethodno raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 odnose na izloženosti koje su zatečene u nivou kreditnog rizika 2 na referentni datum, a kod kojih je identifikovan značajan rast kamatne stope ili banke trebaju da primjene stopu od 12% i za nove izloženosti koje su zbog značajnog rasta kamatne stope reklasifikovane u nivo kreditnog rizika 2?
Odgovor FBA:	Danom stupanja na snagu ove Odluke počinje obaveza postupanja po istoj. Stopa očekivanih kreditnih gubitaka ne manje od 12% izloženosti primjenjuje se na sve izloženosti koje su raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 kod kojih je identifikovan značajan rast kamatne stope. Za izloženosti kod kojih nije došlo do značajnog povećanja kamatne stope primjenjuju se odredbe Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.

	Ukoliko se postojeće kreditne izloženosti klasifikovane u nivo kreditnog rizika 1 rasporede u nivo kreditnog rizika 2 radi značajnog rasta kamatne stope, banka primjenjuje stope očekivanih kreditnih gubitaka propisane članom 24. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.
Tema:	Član 4. stav (2)
Broj pitanja:	10
Pitanje banke:	Navedeni član nalaže usporedbu novougovorene efektivne kamatne stope i efektivne kamatne stope koju je banka primjenjivala na referentni datum za postojećeg korisnika kredita sa kojim se ugovara nova kreditna izloženost, sličnih karakteristika i ročnosti. Na koji način je definisan pojam „sličnih karakteristika i ročnosti“? Da li se misli na važeći katalog proizvoda banke ili su to osnovne karakteristike kao što je namjena, iznos, kolateral i rok?
Odgovor FBA:	Kao u odgovoru na pitanje broj 19., kriteriji za prepoznavanje kreditne izloženosti istih ili sličnih karakteristika zavisi od načina utvrđivanja kamatnih stopa u banci. Ukoliko banka utvrđuje kamatne stope npr. za vrste proizvoda, onda će kriterij za prepoznavanje istih ili sličnih karakteristika biti vrsta proizvoda. Ukoliko su u važećem katalogu proizvoda navedene i kamatne stope za iste, onda je to važeći katalog proizvoda.
Tema:	Član 4. stav (2)
Broj pitanja:	11
Pitanje banke:	Da li se odnosi na novoodobrene kredite od 30.06.2022. (referentni datum) ili od dana stupanja Odluke na snagu?
Odgovor FBA:	Navedeno se odnosi na odobrene kredite nakon stupanja na snagu ove Odluke.
Tema:	Član 4. stav (2)
Broj pitanja:	12
Pitanje banke:	Navedeni član definiše novougovorene kreditne izloženosti i postojeće kreditne izloženosti u slučaju modifikacije raspoređene u nivo kreditnog rizika 1. Pitanje je na koji način tretirati postojeću kreditnu izloženost kod kojih je izvršeno povećanje kamatne stope u skladu sa ugovornim uvjetima (promjena Euribora). Da li se i za ove izloženosti primjenjuje minimalni procenat ispravki vrijednosti od 2%.
Odgovor FBA:	Ukoliko se na osnovu praćenja rizičnosti kreditne izloženosti utvrdi da nisu ispunjeni uslovi u skladu sa članom 19. st. (4) i (5) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, postojeće kreditne izloženosti raspoređene u nivo kreditnog rizika 1 neće mijenjati važeće stope očekivanih kreditnih gubitaka. Napominjemo da se banke, uzimajući u obzir postojeće ekonomske veze najčešće korištene referentne kamatne stope (iz skupine Euribor) i svojih izvora finansiranja kod kojih nije došlo do povećanja kamatne stope, trebaju suzdržati od značajnog povećanja kamatnih stopa. Trenutna situacija podrazumijeva da banke moraju pravovremeno upravljati kreditnim rizikom, te formirati dodatne rezerve za očekivane kreditne gubitke. Dodatno, primjenom ove Odluke od banaka se zahtijeva jačanje procesa i kontrola u cilju planiranja, analiziranja i praćenja efekata poremećaja koji su vezani za

	rast kamatnih stopa i druge makroekonomske poremećaje. Agencija očekuje od banaka da ograniče postupke koji bi mogli nepovoljno uticati na građane i privredu, te u konačnici i na rast sistemskih rizika.
Tema:	Član 4. stav (2)
Broj pitanja:	13
Pitanje banke:	Potrebno je preispitati svrsishodnost ovog člana Odluke u dijelu koji se referiše na novoodobrene kreditne izloženosti sa fiksnom kamatnom stopom, te za koje banka mora utvrditi očekivane kreditne gubitke u min. iznosu od 2% izloženosti, obzirom da su banke već prilikom inicijalnog odobravanja postupile u skladu sa članom 15. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, odnosno u okviru kriterija za procjenu kreditne sposobnosti dužnika već su uobzirile i procjenu značajnog porasta iznosa otplate duga?
Odgovor FBA:	U kontekstu pitanja ne postoji potreba preispitivanja svrsishodnosti člana 4. stav (2) u dijelu izloženosti sa fiksnom kamatnom stopom, obzirom da se članom 15. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka propisuje obaveza banke za procjenu kamatno inducirano gubitnog rizika koji nastaje uslijed primjene promjenjivih kamatnih stopa, a ne fiksnih kamatnih stopa.
Tema:	Član 4. stav (2)
Broj pitanja:	14
Pitanje banke:	Banka pri svakom novom odobravanju kredita provodi analizu kreditne sposobnosti klijenta uzimajući u obzir važeće komercijalne uslove, time i novu uvećanu kamatnu stopu (već pod uticajem trenutnih promjena na tržištu), te donosi zaključke da li klijent u novonastalim uslovima može da servisira svoje obaveze ili ne. U tom svjetlu, predlaže se, da se iz navedenih mjera za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa isključe novoodobrene kreditne izloženosti i da se obračun očekivanih kreditnih gubitaka sprovodi u skladu sa trenutnom važećom Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. U slučaju daljeg rasta kamatne stope, nakon odobrenja kreditne izloženosti, klijent se smatra postojećim klijentom te će isti biti obuhvaćen analizom koja je definisana kroz član 3. stav (1) i član 4. stav (1) Odluke.
Odgovor FBA:	Primjenom člana 4. stava (2) ove Odluke nastoji se postići primarni cilj, odnosno ublažavanje efekata naglog rasta kamatnih stopa u Federaciji BiH, odnosno zaštita korisnika finansijskih usluga, stabilnost bankarskog sistema u smislu utjecaja efekata Odluke na kvalitet kreditnog portfolija banaka, te postizanje makroekonomske ravnoteže. Odluka ima za cilj pravovremeno upravljanje kreditnim rizikom, te formiranje dodatnih rezervi za očekivane kreditne gubitke. Dodatno, primjenom ove Odluke od banaka se zahtijeva jačanje procesa i kontrola kod planiranja, analiziranja i praćenja efekata poremećaja koji su vezani za rast kamatnih stopa i drugih makroekonomskih poremećaja, te ograničavanje postupaka koji bi mogli nepovoljno uticati na građane i privredu, i u konačnici na rast sistemskih rizika.

Tema:	Član 4. stav (2)
Broj pitanja:	15
Pitanje banke:	Banke su u toku diskusije stava da se kod postojećih i novoodobrenih kreditnih izloženosti za poređenje novougovorene EKS i EKS koja je primjenjivana na referentni datum uzme u obzir prosječna efektivna, odnosno nominalna kamatna stopa na nivou proizvoda na dan 30.06.2022. godine uz uslov isključivanja „outlier-a“(ekstrema) u cilju dobijanja preciznije prosječne stope. Banke očekuju da regulator podrži gore navedeni stav obzirom da predloženo bankama omogućava da istim lakše upravljaju i kontrolišu.
Odgovor FBA:	U slučaju kada banka ima različite kamatne stope za iste karakteristike proizvoda, banka će izračunati ponderisanu prosječnu nominalnu ili efektivnu kamatnu stopu na referentni datum 30.06.2022. godine uz isključivanje ekstrema u cilju dobijanja prosječne nominalne ili efektivne kamatne stope.
Područje:	Zaštita korisnika finansijskih usluga
Tema:	Član 5.
Broj pitanja:	16
Pitanje banke:	Ostaje nejasna razlika između stava (1) i stava (3) Odluke, jer stav (1) predviđa da se neće primijeniti značajni rast kamatne stope, pod uslovima definisanim Odlukom, a stav (3) da se može ponuditi modifikacija kreditne izloženosti sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci. Molimo pojašnjenje.
Odgovor FBA:	U skladu sa odredbama člana 5. stav (1) Odluke, banka neće primijeniti značajan rast kamatne stope, čime će i praktično doći do modifikacije izloženosti obzirom da će banka prilikom obračuna primjenjivati kamatnu stopu u skladu sa odredbama pomenutog člana Odluke, koja se razlikuje od ugovorene. Stav (3) upućuje banku na način kako da navedeno pitanje riješi sa klijentom, pri čemu se takva modifikacija ne smatra modifikacijom u smislu člana 20. stav (3) tačka d) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.
Tema:	Član 5.
Broj pitanja:	17
Pitanje banke:	Član 17. stav 1. tačka 6) Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga FBiH propisuje kao obavezni element ugovora o kreditu visinu nominalne kamatne stope uz određenje da li je fiksna ili promjenljiva, a ako je promjenljiva, onda i elemente na osnovu kojih se određuje (referentna kamatna stopa, indeks potrošačkih cijena i dr.), njihovu visinu u vrijeme zaključenja ugovora, periode u kojima će se mijenjati, kao i fiksni element ako je ugovoren. Iz citiranog člana je evidentno kako kod promjenljive kamatne stope moraju biti određeni periodi u kojima će se ista mijenjati, što znači da je promjena obligatorna i nije prepuštena na volju bilo koje ugovorne strane (iskorišten termin “periodi u kojima će se mijenjati“, a ne npr. “periodi u kojima se može mijenjati“). Posljedično navedenom, da li se primjena člana 5. Odluke ima smatrati kršenjem Zakona o zaštiti korisnika finansijske usluge, a posljedično tome i ugovora zaključenih sa klijentima, a koji su definisani u skladu sa pomenutim članom zakona, uz sve

	posljedice koje za sobom nosi nepostupanje u skladu sa odredbama zakona i ugovora, naročito jer se u kontekstu Odluke radi o aktu niže pravne snage u odnosu na Zakon.
Odgovor FBA:	Članom 5. Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga (u daljnjem tekstu: ZZKFU) je definisano da su davaoci finansijskih usluga dužni osigurati zaštitu prava i interesa korisnika donošenjem i dosljednom primjenom općih uslova poslovanja i drugih internih akata koji moraju biti usklađeni s propisima i zasnovani na dobrim poslovnim običajima i pravičnom odnosu prema korisniku, pridržavajući se principa zaštite korisnika, pa između ostalog i osigurati ravnopravan odnos korisnika s davaocem finansijskih usluga. Odredbom člana 7. stav (1) istog zakona je definisana obaveza da se ugovor o korištenju finansijske usluge koji se zaključuje sa korisnikom sačinjava u pisanoj formi. ZZKFU je definisana obavezna forma i postupanje učesnika u poslovima korištenja finansijske usluge, dok je predmetna Odluka, kao privremena mjera, definisala izostanak značajnog povećanja kamatne stope u slučaju da će, isključivo zbog navedenog, korisnik biti doveden u status neizmirenja obaveza u skladu sa članom 20. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. S tim uvezi, jasno je da se ne mijenja priroda (promjenjivost) kamatne stope, već se privremeno ne primjenjuje značajni rast kamatne stope radi zaštite ekonomski inferiornije strane u ugovornom odnosu od strane koja se može suočavati sa egzistencijalnim problemima, a banci se omogućuje racionalna iskoristivost takvog ekonomskog resursa i adekvatnije upravljanje rizicima povezanim sa nemogućnosti izmirenja obaveza korisnika kredita radi povećanja kamatne stope. Što se tiče perioda u kojem se može mijenjati kamatna stopa, isti se ne mijenja i ne ograničava, već u slučaju da rezultati procjene iz člana 3. stav (1) pokažu da će povećanje kamatne stope klijenta dovesti u status neizmirenja obaveza u skladu sa članom 20. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, banka neće primijeniti značajan rast kamatne stope. Odredbom člana 4. ZZKFU je definisano da se na pitanja zaštite korisnika između ostalog primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi. Čl. 16. i 18. Zakona o obligacionim odnosima propisana je obaveza svih strana da se uzdrže od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta (što se odnosi na ugovorne odnose), odnosno da je učesnik u obligacionom odnosu dužan da se u ostvarivanju svog prava uzdrži od postupka kojim bi se otežalo izvršenje obaveze drugog učesnika.
Tema:	Član 5.
Broj pitanja:	18
Pitanje banke:	Da li se kamatna stopa može povećati u slučaju da se korisniku finansijske usluge ponudi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti, kao i u koji nivo kreditnog rizika bi se korisnik u tom slučaju trebao klasifikovati.
Odgovor FBA:	U skladu sa procjenom pojedinačne kreditne izloženosti i u dogovoru sa korisnikom finansijske usluge, banka će pronaći modalitet za modifikaciju, a sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci. U slučaju modifikacije zadržava se isti nivo kreditnog rizika uz primjenu procenata očekivanih kreditnih gubitaka iz člana 4. ove

	Odluke. Također, u slučaju da banka ne izvrši modifikaciju, neće primijeniti značajan rast kamatne stope u skladu sa članom 5. stav (1) ove Odluke. U slučaju i da banka izvrši modifikaciju, za takve izloženosti neće primijeniti značajan rast kamatne stope.
Tema:	Član 5. stav (1)
Broj pitanja:	19
Pitanje banke:	Da li će značajni rast kamatne stope dovesti korisnika finansijske usluge u status neizmirenja obaveza u skladu sa članom 20. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka (član 5., stav (1) Odluke) ○ Da li je ispravno razumijevanje da banka može povećati kamatu stopu > 200 bps bez obaveze primjene uvećane stope rezervisanja iz člana 4, stav (1) za sve klijente koji ne ispunjavaju uslove iz člana 19. st. (4) i (5) i člana 20. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka? ○ Prema članu 3. stav (2) navedeno je da je banka dužna da utvrdi da li značajni rast kamatne stope predstavlja ispunjenje uslova u skladu sa članom 19. st. (4) i (5) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Ukoliko procijenimo da nijedan uslov iz člana 19. st. (4) i (5) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka nije ispunjen, da li potraživanje ostaje na nivou kreditnog rizika 1 bez uvećanih očekivanih kreditnih gubitaka, tj fiksnog iznosa od 2%? ○ Vezano za novoodobrene kredite iz člana 4., stav (2), da li se stopa od 2% primjenjuje i za one kreditne izloženosti kod kojih se očekuje uredno izmirenje obaveza i sa većom novougovorenom EKS? Dodatno, prema kojim kriterijima da se prepoznae nova kreditna izloženost sličnih karakteristika – da li prema vrsti proizvoda, iznosu, namjeni ili drugo?
Odgovor FBA:	Dio ovog pitanja (prve dvije tačke) dati su u odgovoru broj 4. U skladu sa članom 4. stav (1) Odluke, za sve postojeće kreditne izloženosti prethodno raspoređene u nivo kreditnog rizika 2, a kod kojih je u procesu praćenja rizičnosti kreditne izloženosti identifikovan značajan rast kamatne stope (≥ 200 bps), banka će primijeniti uvećanu stopu rezervisanja od 12% izloženosti. Također, sve kreditne izloženosti u nivou kreditnog rizika 1 za koje je u skladu sa članom 3. st. (1) i (2) utvrđeno da ispunjavaju uslove iz člana 19. st. (4) i (5), rasporediti će se u nivo kreditnog rizika 2 uz primjenu minimalnih stopa iz člana 24. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Ukoliko rezultati procjene banke iz člana 3. stav (2) pokažu da navedena kreditna izloženost ne zadovoljava kriterije za raspoređivanje u veći nivo kreditnog rizika, banka će postupiti u skladu sa odredbama Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Odgovor na pitanje je potvrđan. U skladu sa članom 4. stav (2), banka će utvrditi očekivane kreditne gubitke u iznosu ne manjem od 2% izloženosti za sve novoodobrene kreditne izloženosti sa promjenljivom ili fiksnom nominalnom kamatnom stopom koje će se rasporediti u nivo kreditnog rizika 1, ukoliko je <i>razlika novougovorene efektivne</i>

	<i>kamatne stope i efektivne kamatne stope koju je banka primjenjivala na referentni datum</i> za postojećeg korisnika kredita sa kojim se ugovara nova kreditna izloženost, sličnih karakteristika i ročnosti, ili se vrši modifikacija postojeće kreditne izloženosti, odnosno, ukoliko je razlika ugovorene kamatne stope za novog korisnika i efektivne kamatne stope banke za korisnike kredita sa istim ili sličnim karakteristikama i obilježjima rizika na referentni datum, <i>veća od značajnog rasta kamatne stope.</i> Kriterij za prepoznavanje kreditne izloženosti sličnih karakteristika zavisi od načina utvrđivanja kamatnih stopa u banci. Ukoliko banka utvrđuje kamatne stope za vrste proizvoda, onda će kriterij za prepoznavanje sličnih karakteristika biti vrsta proizvoda.
Tema:	Član 5. stav (1)
Broj pitanja:	20
Pitanje banke:	Navedeni član Odluke definiše da „Banka neće primijeniti značajni rast kamatne stope ukoliko će isto dovesti korisnika finansijske usluge u status neizmirenja obaveza u skladu sa članom 20. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka”: ○ U momentu ažuriranja promjene kamatne stope koja je ugovorom definisana (npr. 6M Euribor), banka nema podatak o plati za sve klijente, aktualne podatke iz CRK-a, itd., ove informacije za sve klijente su dostupne u momentu odobrenja plasmana. Obzirom da u momentu redovne izmjene referentne kamatne stope banka raspolaže samo sa određenim podacima, dostupnim u toj banci, da li se smatra adekvatnim ukoliko banka u procjeni klijenta primjeni interno dostupne podatke o klijentu? Ključno pitanje je utvrditi da li se klijent suočava sa „finansijskim poteškoćama“, jer se za klijente koji ne primaju platu kod banke, ne može utvrditi da li je izvor prihoda klijenta dovoljan da može servisirati uvećani anuitet. ○ Ukoliko Banka ne izvrši ugovoreno usklađivanje promjenjive kamatne stope sa važećom referentnom kamatnom stopom, budući ugovoreni novčani tokovi neće odražavati vremensku vrijednost novca. Da li će opisana situacija uticati na promjenu modela naknadnog mjerenja finansijskog instrumenta (npr. iz modela naknadnog mjerenja po amortizovanom trošku u model naknadnog mjerenja po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha)? ○ Član 5, stav (3) Odluke, propisuje da banka može korisniku finansijske usluge iz stava (1) predmetnog člana ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti sa ciljem nastavka urednog izmirivanja obaveza prema banci. Koju kamatnu stopu će banka koristiti kod utvrđivanja efekata modifikacije, kamatnu stopu prije primjene značajnog rasta kamatne stope ili nakon primjene značajnog rasta kamatne stope?
Odgovor FBA:	Banka shodno članu 8. Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka ima obavezu da uspostavi procedure kojima se utvrđuje prikupljanje i praćenje svih relevantnih informacija koje mogu ukazivati na povećanje rizičnosti izloženosti. U kontekstu odgovora na pitanje, banka može koristiti interno raspoložive podatke, ukoliko su joj isti dostatni da izvrši dokumentovanu analizu kreditne sposobnosti klijenta kojima će moći utvrditi da navedeno povećanje kamatne stope ne dovodi klijenta u status neizmirenja obaveza. U slučaju da ne raspolaže sa

	dovoljno internih podataka za navedenu analizu, potrebno je da prikupi i izvrši ažuriranje potrebnih podataka. Interne metodologije banke primjene IFRS 9 i provedenih SPPI testova će odrediti da li se radi o promjeni naknadnog vrednovanja, odnosno da li se radi o vrednovanju po fer vrijednosti ili se radi o modifikaciji. Ukoliko banka procijeni da bi značajni rast kamatne stope, korisnika finansijske usluge sa kojim je ugovorila kredit sa promjenjivom nominalnom kamatnom stopom, mogao dovesti u status neizmirenja obaveza, neće primijeniti značajni rast kamatne stope, već može korisniku finansijske usluge ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci po kamatnoj stopi koja ne ispunjava uslov iz člana 2. stav (1) tačka a) ove Odluke.
Tema:	Član 5. stav (1)
Broj pitanja:	21
Pitanje banke:	Banka neće primijeniti značajni rast kamatne stope ukoliko će isto dovesti korisnika finansijske usluge u status neizmirenja obaveza dok je istim članom stav (3) definisano da banka može korisniku finansijske usluge iz stava (1) ovog člana ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci. Da li navedeno znači da banka može primijeniti značajni rast kamatne stope za korisnike kojima će biti izvršena modifikacija ili da banka može odobriti modifikaciju klijentu kojem neće biti izvršeno značajno povećanje kamatne stope.
Odgovor FBA:	U skladu sa procjenom pojedinačne kreditne izloženosti i u dogovoru sa korisnikom finansijske usluge, banka će pronaći modalitet za modifikaciju, a sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci. Navedeno podrazumijeva i mogućnost da banka ne mora raditi modifikaciju, ali neće primijeniti značajan rast kamatne stope u skladu sa članom 5. stav (1) ove Odluke. Također, i u slučaju da banka radi modifikaciju, za takve izloženosti neće primijeniti značajan rast kamatne stope.
Tema:	Član 5. stav (3)
Broj pitanja:	22
Pitanje banke:	Banka može klijentu ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci. Da li to znači da ukoliko klijent ne pristane na modifikaciju ugovora, banka i dalje ne može povećati kamatnu stopu ukoliko isto klijenta vodi u default? S druge strane, da li je banka dužna zadržati klijenta u S2 uprkos neurednoj otplati, iako je procjena mogućnosti nastavka otplate bila pozitivna? (Klijentima je ostavljena mogućnost prestanka plaćanja i zadržavanja u boljoj kategoriji uprkos činjenici da nisu „pogođeni“ kamatnim rizikom).
Odgovor FBA:	Ukoliko korisnik finansijske usluge ne pristane na modifikaciju banka neće primijeniti značajan rast kamatne stope, ukoliko će isto dovesti korisnika finansijske usluge u status neizmirenja obaveza. Ukoliko korisnik finansijske usluge kojem je urađena modifikacija nastavi kasniti u izmirivanju obaveza, isti će biti raspoređen u odgovarajući nivo kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Također, u slučaju da klijentu nije

	urađena modifikacija, a klijent nastavi kasniti u izmirivanju obaveza, isti će biti raspoređen u odgovarajući nivo kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.
Područje:	Plan upravljanja kamatno induciranim kreditnim rizikom
Tema:	Član 6.
Broj pitanja:	23
Pitanje banke:	Da li se pod "SICR" smatra ispunjenje odredbi definisane članom 19. st. (4) i (5) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka? Odnosno, da li stav (2) člana 6. znači da banka treba zvanično definisati i uvesti nove SICR indikatore za potrebe obračuna očekivanih kreditnih gubitaka?
Odgovor FBA:	U skladu sa članom 6. Odluke, potrebno je da banka, na osnovu stanja i analize svog portfolija utvrdi ciljne indikatore čije će dostizanje inicirati izmjene postupanja banke, odnosno utvrditi visinu indikatora za kriterij rasta kamatne stope, u korelaciji sa njegovim uticajem na kreditnu sposobnost klijenta, koji će predstavljati SICR identifikator za banku.
Tema:	Član 6.
Broj pitanja:	24
Pitanje banke:	Koji je očekivani rok za utvrđivanje SICR indikatora iz stava (2)?
Odgovor FBA:	Agencija očekuje da će banka prilikom sačinjavanja Plana za upravljanje kamatno induciranim kreditnim rizikom utvrditi i SICR indikator. Rok za dostavljanje navedenog plana je definisan članom 8. stav (2) Odluke, odnosno najkasnije do 30.11.2022. godine.
Tema:	Član 6.
Broj pitanja:	25
Pitanje banke:	U vezi sa odredbom u članu 6. tj. Planom upravljanja kamatno induciranim rizikom, da li su banke koje nemaju u primjeni varijabilne kamatne stope (tj. sveukupan portfolio kredita, kao i sami uslovi u postojećim proizvodima se baziraju isključivo na fiksnim kamatnim stopama), dužne sačinjavati Plan upravljanja kamatno induciranim kreditnim rizikom?
Odgovor FBA:	Ukoliko banka, u okviru poslovne politike, planira rast kamatnih stopa u periodu važenja predmetne Odluke, obavezna je i sačiniti Plan upravljanja kamatno induciranim kreditnim rizikom. Suština odredbi Odluke podrazumijevaju i da je banka dužna sačiniti i Plan za ugovore sa fiksnom kamatnom stopom, ukoliko je identificirala značajni rast kamatne stope ili se u narednom periodu očekuje značajni rast kamatne stope.
Tema:	Član 6. stav (1) tačka b)
Broj pitanja:	26
Pitanje banke:	Na čemu banke treba da temelje projekcije rasta kamatnih stopa (interne procjene pojedinačnih banaka)? Predlaže se da regulator definiše polazne osnove I pretpostavke za izradu projekcija rasta kamatnih stopa zbog ujednačenog pristupa među bankama).

Odgovor FBA:	Imajući u vidu specifičnosti portfolija svake pojedinačne banke, njene poslovne politike i načina ugovaranja pojedinačnih kreditnih izloženosti, Agencija je mišljenja da banke trebaju samostalno izvršiti projekciju rasta kamatnih stopa i efekte istog na vlastiti kreditni rizik koristeći kao izvore dostupne podatke domaćih i međunarodnih institucija koji se bave prognozama rasta kamatnih stopa.
Tema:	Član 6. stav (2)
Broj pitanja:	27
Pitanje banke:	Da li banka implementira značajan rast KS kao SICR kriterij, po dostizanju ciljnih indikatora ili se isto radi neovisno od ostvarenja ciljnih indikatora?
Odgovor FBA:	Ukoliko banka već kao SICR ima definisan ciljni indikator povećanja kamatnih stopa, a koji je u korelaciji sa njegovom kreditnom sposobnosti, onda isti primjenjuje u smislu odredbe člana 6. stav (2) ove Odluke, a značajni rast kamatne stope definisan ovom Odlukom primjenjuje u kontekstu čl. 3., 4. i 5. ove Odluke.
Područje:	Prelazne i završne odredbe
Tema:	Član 8.
Broj pitanja:	28
Pitanje banke:	Obzirom da iz primjene Odluke proizilazi promjena u procesima, IT sistemima i drugim aktivnostima, banke predlažu da se rokovi za dostavljanje Plana i izvještavanja prilagode neophodnim prilagodbama sistema i procesa unutar banaka, te da se rokovi prolongiraju za 30 dana.
Odgovor FBA:	Vezano za pitanje prolongacije roka za Plan do 31.12.2022. godine Agencija će uzeti u obzir sve objektivne informacije za izradu Plana.
Područje:	Opća pitanja
Broj pitanja:	29
Pitanje banke:	Ukoliko se određenom klijentu (sa kojim je ugovorena promjenjiva kamatna stopa na bazi Euribor-a) na datum repricing-a utvrdi da se nominalna kamatna stopa treba povećati više od 200 bps u odnosu na Odlukom definisan referentni datum (30.06.2022.) te se klijent svrsta u kategoriju značajnijeg povećanja kamatne stope i samim tim u skladu sa članom 5. stav (1) Odluke se takvo povećanje ne primijeni, Odluka predviđa da bi se ista primjenjivala do 31.12.2023. godine. Da li to znači, ako u međuvremenu ne dođe do promjene Euribor-a i ostanu ove vrijednosti, da će banka odmah u januaru 2024. godine klijentima poslati obavijesti kojima im se kamatne stope povećavaju u skladu sa vrijednostima Euribor-a a kako je definirano u ugovorima? U tom slučaju, klijent je zaštićen samo 1 godinu, ali će zato umjesto postepenog povećanja imati naglo povećanje. Ukoliko će ovo biti slučaj, da li klijent ima pravo da traži da se na njega ne primjenjuju odredbe Odluke i da mu se povećanje vrši postepeno?
Odgovor FBA:	U navedenom slučaju, banka bi trebala klijentu ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti (npr. fiksnu kamatnu stopa, kamatne „kapove“ ili dr.), sa ciljem nastavka urednog izmirenja obaveza prema banci.

Broj pitanja:	30
Pitanje banke:	Da li se modifikacija mora raditi ako banka na osnovu vlastitih kriterija ustanovi da klijent ne može vršiti otplatu i zadovoljava interno definisane pristupe u identifikaciji SICR-a (portfolio pristup - pogled preko DSTI-a ili sl.), ili na osnovu neke vrste izjave klijenta da nije u mogućnosti vraćati kredit (individualni pristup)?
Odgovor FBA:	U konkretnom slučaju, banka ne mora raditi modifikaciju, ali neće primijeniti značajan rast kamatne stope u skladu sa članom 5. stav (1) ove Odluke.
Broj pitanja:	31
Pitanje banke:	U slučaju modifikacije kredita, da li se zadržava isti nivo kreditnog rizika (kao kod COVID-a) ili se mijenja? Ukoliko se mijenja, koji procenat se primjenjuje ukoliko je klijentova postojeća izloženost klasifikovana u S1?
Odgovor FBA:	U slučaju modifikacije kreditne izloženosti u skladu sa odredbama člana 5. Odluke, zadržava se isti nivo kreditnog rizika uz primjenu minimalnih stopa očekivanih kreditnih gubitaka iz člana 4. Odluke.